

Kommenttipuheenvuoro artikkeliin Step2Job – akateemisten S2-oppijoiden kielitaitoa kehittämässä

Sinikka Vuonokari-Kämäräinen

Askeleet akateemisen asiantuntijan suomen kielen osaamiseen

Step2Job-hankkeen päättymisestä on kulunut kolme vuotta. Mitä opimme? Opimme ainakin sen, että kielenoppimista tulee tarkastella sekä yhteiskunnan että yksilön kannalta. Edelleen Suomessa hukataan asiantuntijuutta: muualla akateemisen koulutuksen saaneet eivät pääse oman alansa töihin, ja Suomessa englanniksi opiskelleet eivät jää Suomeen, koska heillä ei ole työssä tai arjessa tarvittavaa kielitaitoa. Yksilön tasolla kielen oppimisen on oltava mahdollista oppijan kulloisessakin elämäntilanteessa.

Hankkeista pysyviin ja joustaviin rakenteisiin

Yhteiskunnan tasolla on käynyt yhä selvemmäksi, että akateemisille kielitaidoltaan C-tasolla oleville nykyisille ja tuleville asiantuntijoille ei ole riittävästi tarjolla kielenopetusta. Koska alueellisesti esimerkiksi Lapissa C-tason kielikoulutusta tarvitsevia on kuitenkin yhtäaikaaisesti melko vähän, Lapin yliopistossa ongelma on ratkaistu eriyttämällä: Kandidaattivaiheen opiskelijoiden tekstitaitojen kurssin S2-oppijat osallistuvat kurssin luento-opetukseen, mutta saavat heille räätälöidyissä tekstipajoissaan teksteistään palautetta S2-näkökulmasta. Samassa yhteydessä käydään keskustelua siitä, mitä kieleen liittyviä asioita, ja miten, opiskelijan tulisi vielä kehittää matkallaan kohti asiantuntijan työssä tarvittavaa suomen kielen taitoa.

Olisi kuitenkin syytä tehdä laajasti yhteistyötä koko Suomen korkeakoulujen kesken, jotta C-tason S2-oppijoille olisi enemmän kuin yksi kahden opintopisteen kurssi tarjolla opintojen aikana. Jotta alueellinen tasa-arvo toteutuu, riittävän suuren osan tällaisista kursseista pitäisi olla tarjolla etänä. Samaan aikaan tarvitaan jo työssä oleville tai työhön tuleville akateemisille asiantuntijoille suomen kielen opetusta. Useiden tutkimusten perusteella suomen kielen taito on kotoutumisen avaintekijä (esim. Nikulin, 2019).

Artikkelissa esiteltyjen Step2Job-hankkeessa käytettyjen työtapojen kehitystyö on alkanut jo vuonna 2008 Rovapolut-hankkeen koulutuskokeilussa Lapin ammattiopestossa. Step2Job-hankkeessa edelleen kehitettyjä työtapoja hyödynnetään Lapin yliopiston kielikeskuksen S2-kursseilla ja niitä varioidaan tarpeen mukaan taas uusissa hankkeissa. Hankkeissa toisensa jälkeen, vuosikymmenestä toiseen on kehitetty hyödyllisiä työtapoja, mutta olisi jo korkea aika siirtyä rakentamaan pysyviä, mutta joustavia opintopolkuja akateemisille S2-oppijoille.

Hankkeitaikin toki vielä tarvitaan. Seuraava askel olisi kehittää ja vakiinnuttaa käyttöön yliopiston jatkuvan oppimisen tehtävään liittyviä työtapoja, joilla tuetaan asiantuntijatyössä työskentelevien S2-oppijoiden kielitaidon kehittämistä työpaikoilla. Kuten artikkelissa kuvatuissa työtavoissa, myös tässä on kyse nimenomaan kielenoppimisen metataitojen opiskelusta. Tarvitaan lisää tutkimusta ja kokeiluja siitä, miten löydetään toistettavia, mutta yksilön tarpeisiin

taipuvia keinoja kielenopettamiseen työssä oleville. Olisi selvitetävää, millaisia kielenkäyttölanteita akateeminen asiantuntija kohtaa työssään ja miten hän oppii tietoisesti harjoittelemaan sitä, mitä ja miten pitää puhua ja millaisia tekstilajeja kirjoittaa.

Häpeästä voimaantumiseen

Yksilön tasolla Step2Job-hankkeeseen osallistuneiden opiskelijoiden haastatteluista kävi erittäin selvästi ilmi, miten suuri merkitys oppimisympäristöllä on kielenoppimisessa. S2-oppijat kokiivat voimaantuneensa, kun heidät kohdattiin heille tutussa ympäristössä akateemisina asiantuntijoina. He tulivat nähdyksi muinakin kuin kielitaitoa vailla olevina. Artikkelin tärkein viesti onkin se, että akateemisten S2-oppijoiden kielikoulutus tulisi järjestää korkeakoulukontekstissa.

S2-oppijan käytössä olevista resursseista hyvin olennainen on aika (myös Nikulin, 2019, 193). Mitkään kurssit eivät kehitä kielitaitoa, jos niille ei ole aikaa tai mahdollisuutta osallistua. Asiantuntijatyötä tekevän aikuisen kielenoppimista voi verrata elämäntaparemonttiin: opittavasta kielestä pitää tulla osa arkipäivän uusia rutiineja.

Kielenoppimisesta pitää raivata esteitä. Varsinkin jos S2-oppija on asunut Suomessa jo kauan, syyllisyyden tunteet ja häpeä kielitaidon jäämisestä selviytymisen tasolle saattavat heikentää kielitaidon kehittymistä. B2–C-tason kielenoppijalle entistä tärkeämmäksi tulee opittavalle kielelle altistuminen, kielen käyttäminen ja kielessä eläminen. Pitää löytää keinoja järjestää elämä niin, että opittava kieli ei ole oppimisen kohde vaan väline, jolla tehdä mukavia tai tärkeitä asioita.

Step2Job-hankkeen aikaisten ja sen jälkeisten kokemusten perusteella ihanteellisessa tapauksessa korkeakoulussa opiskeleva tai työssäkäyvä akateeminen asiantuntija oppisi kielikurssilla kielenoppimisen metataitoja ja löytäisi opettaja-valmentajan avulla yksilöllisesti sopivat kielellä elämisen tavat. Lisäksi hänellä olisi säännöllisesti mahdollisuus saada tukea S2-opettajalta opiskelussa tai työssä tarvittavien tekstien muokkaamiseen, puhetilanteiden analysointiin ja harjoitteluun. Tämä tukisi oppimispystyvyyden kokemusta ja tekisi kielen oppimisesta tiedostavaa.

Tarvitaan siis toisaalta sellaista kielenopetusta, joka tekee itsensä enimmäkseen tarpeettomaksi: opettaa oppijalle metataidot opiskella kieltä itse. Toisaalta tarvitaan valmentamista, jatkuvaa S2-oppijan tarpeisiin vastaavaa kielen oppimisen tukea niin kauan, että asiantuntija voi aidosti olla asiantuntija myös suomeksi – kielitaidon ei tarvitse olla natiivinkaltaista, mutta riittävän hyvää vuorovaikutuksen onnistumiseen. Toisaalta vuorovaikutuksen muiden osapuolten pitää myös sopeutua S2-kielimuotoihin ja miettiä sitä, missä tilanteissa – aidosti – vain natiivin kielitaito on riittävä jonkin asiantuntijatyön tekemiseen.

Lähteet

Nikulin, M. (2019). Akateemisen maahanmuuttajan suomen kielen taidon tarve työssä ja arjessa. *Läbivördlusi. Läbivertailuja*, 29, 171–203. Saatavilla <https://doi.org/10.5128/LV29.06>